

IV Concurs de relats "Imagina Abrera" 2020

Segon premi. Relat "*Un poble tan proper*"

Original de **Maria José Orobitg i Dellà**

(pseudònim: Sterna paradisiaea)

UN POBLE TAN PROPER

Aquell any l'estiu havia començat molt xafogós. El terra dels quatre carrers que hi havia al poble mostraven una superfície resseca i esquerpada. El fang i la pols habitual havien deixat pas a terrossos i a un sol que escampava els seus braços per tota la llargària del carrer. Quan caminaves, la pols aprofitava per esmunyir-se per espardenyas i sabates tenyint-los d'una fina capa marró. Maria Dolores va trepitjar aquell terra polsós per primer cop un 29 de juny de 1955 a les tres de la tarda. Les seves sandàlies i els peus van quedar completament bruts només de posar els peus a terra i caminar quatre passes. Unes sandalietes amb uns anys al damunt, que li venien una mica grans, herència de la filla de la veïna del pis de dalt del carrer de Sant Rafael, a Barcelona, on la seva família vivia. Tenia tretze anys, un any més que ella. La seva mare li donava tota la roba i sabates perquè Maria Dolores les aprofités. Va mirar l'autobús que feia la línia Barcelona - Igualada com se n'anava cap a Esparreguera i va veure com el conductor li deia adeu amb la mà movent-se fora de la finestra.

El cel era clar i blau com una ceràmica de Delft. A aquelles hores, el silenci era el protagonista dels carrers d'Abrera.

Era el dia de la Festa Major, Sant Pere, i els carrers estaven guarnits amb garlandes. Maria Dolores va agafar ben fort la maleta que l'acompanyaria dos mesos. Era una maleta de cartró que li havien deixat els seus pares. Tenia les vores una mica gastades: la maleta ja havia fet un bon recorregut. Encara portava l'etiqueta amb l'adreça de la família, a Cartagena, des d'on havien vingut per a provar fortuna a Barcelona. Maria Dolores havia nascut ja a la metròpoli, la Ítaca que va esperonar la seva família, els Torres Manzanera a

marxar, vivien al Xino, barri humil, fosc i amarat d'olor a humitat i prostitutes. La mare es va dedicar a cosir.

La insalubritat del barri, de pisos en carrers foscos i estrets havien afeblit la salut de la petita. Una tia vivia a Abrera i la mare va decidir que hi fes una estada d'unes setmanes. Deien que el seu clima i les aigües eren providencials.

La Tereseta, la filla gran de la Maria, l'esperava a l'"apeadero", la parada de l'autobús. Acabava de fer setze anys i era morena i esprimatxada. Als 15 ja havia començat a treballar a Can Bros. Cada matí, de dilluns a dissabte, les companyes la passaven a recollir i en colla anaven fent camí, apressades, pel camí de les Mates cap a la colònia tèxtil. Per anar a l'hivern ben agombolades amb les seves capes negres, les obreres d'Abrera s'havien guanyat la fama i el nom de garses, pinzellades de corbs de Van Gogh sobre camps de blat i pel camí desert.

L'ample somriure de Tereseta va donar la benvinguda a la forastera. -Tu ets la Maria Dolores, oi? Benvinguda a Abrera. Jo soc Tereseta, la teva veïna. Dona'm la maleta, ja la porto jo. Anem, que a casa t'espera la teva tia. Van enfilear el carrer de l'"apeadero" i d'allí el carrer Major, passant per la creu de terme. Els comerços estaven tancats, però les olors del pa, de cafè i d'embotits s'anunciaven darrere d'aquelles portes tancades. Portes a explorar en el temps que estaria convidada.

Van travessar el carrer Nou i el de Sant Pere i van entrar per l'eixida a la casa que li deien cal Gori. La casa tenia l'entrada pel carrer de la Font i a la part del darrere, l'eixida, hi havia una porteta de fusta per on sortien amb el carro. Era una casa de dos pisos i golfes. Allí tenien un espai on acomodaven als cosins quan venien a visitar-los. Allí dormiria la Maria Dolores.

La tia les estava esperant. Havia preparat llimonada fresca i després de les abraçades li va oferir un got. - Deus estar una mica cansada. Amb aquesta calor... Te.- Van beure una bona glopada. I totes tres van pujar a les golfes on van deixar a la nena perquè es fes amb el seu nou espai.

Maria Dolores va desar apressadament el que portava a la maleta sobre la lleixa que feia d'armari. I sobre la tauleta de nit una llibreta vermella i un llapis. Estava excitada. Mai havia sortit del seu barri en plena Barcelona grisa i desnaturalitzada. El que veia i escoltava per la finestreta de les golfes, un camp extens, les muntanyes, el dring de les campanes de vaques i ovelles, el crit del pastor i el gos bordant, sons de la natura i vistes sense horitzó, feien que el cor de la petita es revolucionés, que s'impacientés per l'espera de poder conèixer el que Abrera li oferiria aquells dies.

Experiències de vida i coneixença de gent que vivia de forma assossegada al ritme del sol i de la lluna, dels camps i dels ramats, de sol i de pluges, de tradicions i d'inicis de nous temps que ni s'imaginaven encara. Va seure al llit i començà a escriure les seves primeres impressions al quadern. Estava molt cansada. I a poc a poc es va adormir.

Tres tocs a la porta van anunciar el despertar.

Bon dia – la veu de la tia darrera la porta - L'esmorzar està a punt. I Maria Dolores va estirar els braços contornejant-se com un gat, obrint els ulls i va aixecar-se ràpid del llit, es va rentar la cara i les mans a la palangana, es va vestir i va baixar cap a la cuina.

Allí l'esperaven la tia i la germana petita de Tereseta, l'Adela que l'acompanyaria els dies de la seva estada.

Un plat generós ple de llesques de pa, tomàquets i alls, una ampolleta d'oli, la gerra de llet desbordant de nata, sobre una taula allargada de fusta amb algunes esquerdes van regalar la vista de la joveneta.

-Agafa el que vulguis. Ja veuràs que bo tot- la convidava la tia. El pa és de cal Fonso, acabat de fer i l'oli... segur que no l'has menjat mai. Té un gust molt especial. Tasta'l, tasta'l. I va agafar una llesca de pa, hi abocà un rajolinet i feu una bona mossegada.

-És una mica dolç, que bo.- Molt! És d'una classe d'olivera que creix aquí. Li diuen bacaruda. L'oliva té un gustet afruitat. Es conrea en aquesta zona. Va, beu una mica de llet. Quan acabis, feu un tomb pel poble i Adela t'anirà presentant el veïnat. Jo tinc feines. Maria Dolores va apropar els seus llavis al got i en beure una mica li va quedar un bigotet blanc i esponjós. A ca la Madroneta venien llet munyida quasi al moment de comprar-la. Quan va cruspir-se la llesca, se'n va menjar una altra. Tenia gana i tot estava deliciós, com deia la seva nova amiga. Després de rentar-se les mans, Maria Dolores i Adela van sortir corrents al carrer. Va començar l'exploració. Quant i quant haurà d'escriure després al vespre al seu quadern! Només sortir es van trobar amb Pere, un amic de l'Adela. Pere acompanyava al seu pare portant una aixada a l'esquena i un cabàs de palla a la mà. Avui havien de regar i fer feines a l'hort i no podia acompanyar-les però van quedar per dissabte vespre. Pel carrer de la Font, entre preguntes i observacions, es van dirigir carrer amunt cap al carrer Major. Els carrers ja estaven en dansa. Els comerços eren oberts. Un veí sortia del colmado, una veïna entrava a Cal Jaumet, la carnisseria, dos homes s'estaven a la porta de la barberia fumant-se un cigarret, un grapat de vaques mig endormiscades lligades al mur de cal Rafeló, la vaqueria, envoltades d'excrements i mosques i palla. Vida.

Des de la part baixa del carrer la creu de pedra, tot just reformada fa un any, amatent, observava l'anar i venir dels abrerencs. I de la Maria Dolores que ho seria en esperit per uns mesos i que sempre l'acompanyaria a un raconet del seu cor.

Van passar de llarg per l'Ajuntament. Des del començament del carrer la figura de l'església de Sant Pere omplia tot el paisatge. Van passar de llarg també. Ja hi anirien diumenge, a l'hora de missa. I les dues nenes van girar cap a la dreta per a anar al Torrentet i allí fer tombarelles a l'herba i explicar-se secrets.

- Que us beneixi Déu totpoderós, Pare, Fill i Esperit Sant – I amb el vostre Esperit - acabaven els fidels i conclouïa la missa de dotze

Mentre la gent marxava observà les capelles, l'absis, l'altar de l'església de Sant Pere. S'hi estava bé. L'església era petita i acollidora. Darrere, en un segon nivell, hi havia el cor. I a l'altra banda, les estances del mossèn. Raigs de llum entraven per l'esquerda de finestra de l'absis i per la porta. Encara feia olor d'encens. La tèrbola llum, el silenci i l'encens van fer que Maria Dolores, encara asseguda a un dels bancs de fusta, mig s'endormisqués. Unes passes enèrgiques ressonaren a l'antic terra de pedra. Adela i Pere van sacsejar a Maria Dolores que obrí els ulls una mica espantada. -És mossèn Capell. Mossèn, la Maria Dolores, de Barcelona que s'estarà uns dies a casa nostra.

Mossèn Capell era un mossèn molt actiu. Havia arribat feia poc i com tenia estudis d'arquitectura volia restaurar el campanar i l'església. També volia posar en marxa activitats per a la canalla, com solfeig i un grup de teatre. Els hi va explicar les parts de l'església, el perquè els antics havien construït aquella finestreta tan petita i com podien havien estat decorades les parets quasi mil anys enrere. Els nens estaven bocabadats. Mil anys ja de l'església! No es podien ben bé fer càrrec del que representava allò. Però sí de les grandeses d'aquell art, de l'art romànic, explicava mossèn Capell. Era hora de tornar a casa i dinar. Molt agraïts els tres van dir adeu al mossèn i ell picant l'ullet es va acomiadar:

-I si encara vols conèixer una església més antiga, que et portin a Sant Hilari. Trobaràs un munt de sorpreses.

Encuriosida, Maria Dolores, va fer prometre als seus amics que l'endemà haurien d'anar a descobrir aquest Sant Hilari. En Pere no podia acompanyar-les fins ben bé el vespre, havia de treballar a l'hort. Fins demà, doncs!

Diuenge vespre. Avui la Sala s'obriria per acollir una sessió de cinema. Era un moment molt esperat pels veïns. Uns aficionats venien de Barcelona cada setmana amb "la rubia", una mena de Biscuter amb part del xassís de fusta. Es projectaven dues pel·lícules. A Barcelona les havien estrenat feia un any o dos

però als veïns no els hi feia res. Veure a les estrelles de Hollywood encara que fos a través de la pantalla, era tot un esdeveniment al qual procuraven no faltar tot i que en algun moment ja n'havien vist a algunes en carn i ossos, com l'Errol Flynn que s'hi va estar al restaurant dels Tres Porrans al Rebato. Aquell vespre era festa grossa. La comtessa descalça i Johnny Guitar. Maria Dolores no se'n sabia avenir. El cinema era una de les seves incipients passions. Seguia fil per randa films, actors i actrius a les revistes del cor que les clientes de la mare li portaven i a Fotogramas. I algun cop, la seva tia l'havia dut al cine, sobretot al Windsor. L'Ava Gardner, Humphrey Bogart. Encara recordava la intensa Pandora i l'holandès errant, rodada a Tossa de Mar, amb platges idíl·liques i l'idil·li també de l'actriu amb el guapo torero i actor català Mario Cabré. Quines passions. I l'altra. Joan Crawford, una gran dama. Forta i seductora.

En Pere Torres cobrava les entrades i els feia passar tot dient: - Avui un luxe! Però primer havien de passar el NO-DO. Noticiarios y Documentales que el règim de Franco feia d'obligatòria presència a cada sessió de cinema. Esgarrapades en blanc, negre i gris, en el seu intent d'ensinistrar en els valors cívics i estendre, entre d'altres, el dogma "casa, cocina y calceta", seguint l'esperit hitlerià de les tres K.

Va ser un dels vespres més feliços de la seva vida. Compartir amb els seus nous amics el que més li agradava. I força dies després encara li venia al seu cap allò de Menteix-me: digues-me que m'has esperat tots aquests anys.

L'endemà a l'hora del capvespre els tres van enfilejar el camí cap a Sant Hilari. Ja era fosc. Havien de tornar aviat a sopar. Van apressar el pas sobretot quan es van acostar al cementiri. Ja travessades les vies del tren, un camí envoltat de presseguers i ametllers els menava cap a la masia. La família masovera devia estar fent el sopar, es veia llum per una finestra. Quan estaven vora del pou, van veure la imponent façana de l'ermita. Més antiga que Sant Pere, van recordar els nens. Més petita també. Van apropar-se per veure si la porta estava tancada. Però unes llumetes sortien de la part del darrere, ja tocant al

camí que baixava al riu. Unes llumetes que anaven i venien. Que tenien vida pròpia. Dansaven enmig els murs i l'arbrat. En Pere, mig fent broma, va dir: - Deuen ser els esperits del qui van viure aquí... Ànimes en pena...

Una porta es va obrir darrere d'ells i una veu: - Qui va?. Estaven tan sorpresos i esporuguits de veure aquelles llums desconegudes que Adela i Pere no van caure en què algú dels masovers havia sentit que algú s'hi passejava pel camp. Van sortir corrents i van pensar que al matí anirien a veure a mossèn Capell i explicar-li el que havien vist.

-Així que ja has conegut Sant Hilari. I què ha passat? Feu una mica cara d'espantats. Mossèn Capell sabia història i coneixia bé Sant Hilari. Llumetes? Què dieu? Esperits? Això ho haurem d'anar a veure. A vegades, quan he anat a veure l'ermita he trobat materials que feien servir els antics, les restes que ens van deixar. Llumetes? No ho he vist mai. Aquest vespre veniu a les nou i anirem junts.

I hi van tornar. Els quatre més el Rovelló, el gos d'en Pere. Per si de cas havia d'espantar a algun esperit, no estava de més un bon lladruc. Es van aturar de nou a la vora del pou. Silenci. Avui els masovers devien estar a casa de la filla. Estava tot fosc. Els nens van contenir la respiració. Rovelló estava molt tranquil. Res feia pensar que hi havia alguna cosa estranya. Tots quatre van mirar cap a l'ermita. No s'atrevien a avançar. Una branca va cruixir i el gos va començar a bordar. Els nens es van abraçar.

-Mixa! És la mixeta dels masovers- va exclamar el mossèn. Una gateta atigrada va fer un salt i es va posar a la tapa del pou, fora de l'abast de Rovelló. -Shissss - va cridar Adela. Ja venen.

I van veure les llumetes com sortien del mur darrere l'ermita. Una, dues, fins a quinze. Espurnes de llum. Fanalets verds que s'apropaven al grup. Ningú no gosava moure's. Els nens tenien una mica de por i alhora un encanteri per la bella dansa il·luminada.

Mossèn Capell va trencar l'embruix.

- Nois! Són cuques de llum i no esperits! Cuques de llum!

I tots quatre rient van tornar cap a casa mentre el mossèn els hi anava explicant històries dels romans que van viure allí abans que fou construïda l'ermita i sobre el que van aportar a la nostra cultura. Rovelló, recelós, mirava de cua d'ull a la gata, que a recer del pou, es llepava calmosament una poteta.

El calendari va marcar el punt final de l'estada de Maria Dolores a Abrera. Havia de tornar. Aviat començaria l'escola. La seva mare estaria tranquil·la. Respirava molt millor. Les galtes ben acolorides. La seva salut havia millorat molt.

A l'"apeadero" aquest cop no només estava Tereseta. La seva tia, Adela, Pere, mossèn Capell... i, no podia faltar Rovelló movent la seva cua. Va pujar a l'autobús enmig les abraçades i els adeus dels seus, ara, ja amics. El conductor, el mateix que l'havia dut a Abrera, va saludar-la amb la mà a la temple. Trac trac, i el vehicle va agafar la nacional deixant un estel de fum i de pols. Recolzada al seient els ulls plorosos de Maria Dolores resseguien el que ja deixava endarrere: amics, paisatges, sons, olors...

Maria Dolores va tornar a Barcelona. Entre la Barcelona grisa, vençuda i mig morta de la postguerra va saber trobar el seu camí. El cinema va ser part de la seva vida. Com el seu quadern, el seu diari al cor, crònica personal de la seva estada al poble. L'escriptura, les paraules, la seva mirada personal davant els fets quotidians i els successos transformats en articles, reportatges i narracions.

Viatgera pel món, en pau i en guerra, Abrera va ser un lloc més dins la seva íntima cartografia.

Però la memòria és tossuda. I aquella estada al poble no es va dissoldre com el fum o com el sucre dins l'aigua. Ja sabem que la pàtria del poeta és la seva infància. Maria Dolores es va fer gran. De Maria Dolores va passar a Maruja. I va ser periodista. I malgrat els seus viatges i el seu itinerari vital, mai va oblidar

Abrera.

El que havia gaudit al poble, els espais on va estar, la gent que va conèixer, els sentiments que va percebre van retornar a la llum deixant la seva petja com ella sabia fer: entre les línies d'una de les seves novel·les.